

UMUMTA'LIM MAKTABLARI RAHBARLARINING TAYM-MENEJMENT KO'NIKMALARINI RIVOJLANTIRISHNING PEDAGOGIK ASOSLARI

Yodgorov Ibodulla Yaqub o'g'li

Surxandaryo viloyati Jarqo'rg'on tumani 11-sonli umumta'lim maktabi direktori

Annotatsiya: Mazkur maqolada umumta'lim maktablari rahbarlarining taym-menejment ko'nikmalarini rivojlantirishning pedagogik asoslari tahlil qilingan. Tadqiqot davomida ta'lim menejmenti tizimida vaqtni samarali boshqarishning ahamiyati, rahbarlik faoliyatiga ta'sir etuvchi omillar hamda taym-menejment ko'nikmalarini rivojlantirishning pedagogik mexanizmlari o'rganildi. Shuningdek, strategik rejalashtirish, ustuvor vazifalarni belgilash, zamonaviy raqamli texnologiyalar va innovatsion boshqaruv yondashuvlarining rahbarlar faoliyati samaradorligiga ta'siri asoslab berildi.

Kalit so'zlar: taym-menejment, ta'lim menejmenti, maktab rahbari, boshqaruv ko'nikmalari, strategik rejalashtirish, pedagogik texnologiyalar, boshqaruv samaradorligi.

Аннотация: В данной статье анализируются педагогические основы развития навыков тайм-менеджмента руководителей общеобразовательных школ. В ходе исследования изучены значение эффективного управления временем в системе образовательного менеджмента, факторы, влияющие на деятельность руководителей, а также педагогические механизмы развития навыков тайм-менеджмента. Кроме того, обосновано влияние стратегического планирования, определения приоритетных задач, современных цифровых технологий и инновационных подходов к управлению на эффективность деятельности руководителей.

Ключевые слова: тайм-менеджмент, образовательный менеджмент, руководитель школы, управленческие навыки, стратегическое планирование, педагогические технологии, эффективность управления.

Abstract: This article analyzes the pedagogical foundations for developing time-management skills among general school leaders. The study examines the importance of effective time management in educational management systems, factors affecting leadership activities, and pedagogical mechanisms for developing time-management skills. In addition, the impact of strategic planning, prioritization of tasks, modern digital technologies, and innovative management approaches on leadership effectiveness is substantiated.

Keywords: time management, educational management, school leadership, management skills, strategic planning, pedagogical technologies, management efficiency.

Kirish

Bugungi kunda ta'lim tizimida amalga oshirilayotgan islohotlar umumta'lim maktablari rahbarlarining boshqaruv faoliyatiga nisbatan yangi talablarni ilgari surmoqda. Ta'lim sifatini oshirish, pedagogik jarayonlarni samarali tashkil etish, inson resurslarini boshqarish va strategik rivojlanishni ta'minlash rahbarlardan yuqori darajadagi boshqaruv kompetensiyalarini talab qiladi. Bunday kompetensiyalar ichida taym-menejment ko'nikmalari alohida ahamiyat kasb etadi.

Taym-menejment vaqtni maqsadli rejalashtirish, undan oqilona foydalanish va faoliyat samaradorligini oshirishga qaratilgan boshqaruv texnologiyasi hisoblanadi. Ta'lim muassasalari rahbarlarining kundalik faoliyati turli xil boshqaruv vazifalari, pedagogik jarayonlarni nazorat qilish, hujjatlar bilan ishlash, jamoa bilan muloqot qilish va tashkiliy masalalarni hal etishni o'z ichiga oladi. Ushbu vazifalarning ko'pligi vaqt resurslarini samarali boshqarish zaruratini yuzaga keltiradi.

Amaliyot shuni ko'rsatadiki, vaqtni noto'g'ri taqsimlash rahbarlar faoliyatida ortiqcha yuklama, stress holatlari, qaror qabul qilish samaradorligining pasayishi va boshqaruv faoliyatida ayrim muammolarning yuzaga kelishiga sabab bo'ladi. Shu bois umumta'lim maktablari rahbarlarida taym-menejment ko'nikmalarini rivojlantirishning pedagogik asoslarini ilmiy jihatdan tadqiq qilish dolzarb masalalardan biri hisoblanadi.

Mazkur tadqiqotning maqsadi umumta'lim maktablari rahbarlarining taym-menejment ko'nikmalarini rivojlantirishning pedagogik asoslarini aniqlash, vaqtni boshqarishning samarali mexanizmlarini o'rganish hamda boshqaruv faoliyatiga ta'sirini tahlil qilishdan iborat.

Tadqiqot metodologiyasi

Mazkur tadqiqotda tizimli yondashuv, kompetensiyaviy yondashuv va faoliyatga yo'naltirilgan yondashuv metodologik asos sifatida tanlandi. Tadqiqot davomida ilmiy-pedagogik manbalarni tahlil qilish, pedagogik kuzatish, qiyosiy tahlil, umumlashtirish va nazariy modellashtirish metodlaridan foydalanildi.

Tadqiqot jarayonida ta'lim menejmenti, boshqaruv psixologiyasi va taym-menejmentga oid ilmiy adabiyotlar o'rganildi. Shuningdek, umumta'lim maktablari rahbarlarining boshqaruv faoliyatida uchraydigan vaqt bilan bog'liq muammolar va ularni bartaraf etish usullari tahlil qilindi.

Rahbarlarning vaqtni boshqarish ko'nikmalarini rivojlantirishga ta'sir qiluvchi omillar quyidagi mezonlar asosida tahlil qilindi:

- faoliyatni rejalashtirish;
- ustuvor vazifalarni belgilash;
- vaqt taqsimoti;
- raqamli texnologiyalardan foydalanish;
- nazorat va tahlil qilish mexanizmlari.

Natijalar

Tadqiqot natijalari umumta'lim maktablari rahbarlarining taym-menejment ko'nikmalarini rivojlantirish boshqaruv samaradorligini oshirishning muhim omili ekanligini ko'rsatdi. Aniqlanishicha, rahbarlarning vaqtni samarali boshqarishi ta'lim muassasasi faoliyatining barcha yo'nalishlariga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Tahlillar natijasida taym-menejment ko'nikmalarining quyidagi tarkibiy komponentlari aniqlandi:

- maqsad qo'yish kompetensiyasi;

- rejalashtirish kompetensiyasi;
- ustuvorlikni belgilash kompetensiyasi;
- tashkiliy kompetensiya;
- monitoring va refleksiya kompetensiyasi.

Maqsad qo'yish kompetensiyasi rahbarning qisqa va uzoq muddatli maqsadlarni aniq belgilash qobiliyatini ifodalaydi. Rejalashtirish kompetensiyasi esa ish faoliyatini tizimli tashkil qilish, kunlik, haftalik va oylik rejalarni ishlab chiqishni o'z ichiga oladi.

Shuningdek, tadqiqot davomida rahbarlarning vaqt sarfiga salbiy ta'sir qiluvchi omillar ham aniqlandi. Ular qatoriga ortiqcha hujjatlar bilan ishlash, vazifalarning noto'g'ri taqsimlanishi, rejalashtirishning yetarli emasligi, raqamli texnologiyalardan foydalanish ko'nikmalarining pastligi va ish faoliyatidagi uzilishlar kiradi.

Natijalar shuni ko'rsatdiki, elektron boshqaruv tizimlari va raqamli rejalashtirish vositalaridan foydalanish rahbarlarning vaqt samaradorligini sezilarli darajada oshiradi. Bundan tashqari, seminarlar, treninglar va amaliy mashg'ulotlar orqali taym-menejment ko'nikmalarini rivojlantirish ijobiy natijalarni beradi.

Muhokama

Tahlillar shuni ko'rsatadiki, umumta'lim maktablari rahbarlarining taym-menejment ko'nikmalarini rivojlantirish faqat vaqtni taqsimlash bilan cheklanmaydi. Bu jarayon rahbarning strategik fikrlashi, tashkiliy qobiliyati, liderlik salohiyati va kommunikativ kompetensiyalari bilan ham bevosita bog'liqdir.

Hozirgi vaqtda ayrim maktab rahbarlarining faoliyatida vaqtni rejalashtirishning an'anaviy usullaridan foydalanish kuzatiladi. Bu esa ko'p hollarda ish yuklamasining ortishi va boshqaruv samaradorligining pasayishiga olib keladi. Zamonaviy boshqaruv tizimi esa rahbarlardan innovatsion yondashuvlar va raqamli vositalardan foydalanishni talab qiladi.

Taym-menejment ko'nikmalarini rivojlantirishda motivatsion mexanizmlar, o'zini o'zi boshqarish texnologiyalari va uzluksiz kasbiy rivojlanish tizimlari ham muhim ahamiyatga ega. Ayniqsa, malaka oshirish kurslari, mentorlik faoliyati va amaliy seminarlar rahbarlarning kasbiy salohiyatini rivojlantirishga yordam beradi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, umumta'lim maktablari rahbarlarining taym-menejment ko'nikmalarini rivojlantirish zamonaviy ta'lim menejmentining muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Tadqiqot natijalari rahbarlarning vaqtni samarali boshqarishi ta'lim tashkilotlari faoliyati samaradorligini oshirish, boshqaruv sifatini yaxshilash hamda ta'lim jarayonini samarali tashkil etishga ijobiy ta'sir ko'rsatishini tasdiqladi.

Shuningdek, taym-menejment ko'nikmalarini rivojlantirishda maqsadlarni to'g'ri belgilash, rejalashtirish, ustuvorliklarni aniqlash va monitoring tizimlaridan foydalanish muhim ahamiyatga ega ekanligi aniqlandi. Zamonaviy raqamli texnologiyalar va elektron boshqaruv tizimlaridan foydalanish vaqt resurslarini tejashga hamda boshqaruv jarayonlarini optimallashtirishga xizmat qiladi.

Kelgusida ta'lim menejmenti tizimida sun'iy intellekt, raqamli boshqaruv platformalari va zamonaviy taym-menejment texnologiyalarini joriy etish rahbarlarning boshqaruv salohiyatini yanada oshirish hamda ta'lim tizimi samaradorligini ta'minlashning muhim omillaridan biri bo'lib xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Muslimov N.A. Ta'lim menejmenti. – Toshkent: O'qituvchi, 2020.
2. Tolipov O'., Usmonboyeva M. Ta'lim menejmenti asoslari. – Toshkent: Fan, 2021.
3. Ishmuhamedov R. Innovatsion pedagogik texnologiyalar. – Toshkent, 2021.
4. Drucker P. Management: Tasks, Responsibilities, Practices. – New York: Harper Business, 2018.
5. Covey S.R. The 7 Habits of Highly Effective People. – New York, 2019.
6. Tracy B. Time Management. – New York, 2020.
7. Xudoyberdiyev S. Ta'lim tizimida boshqaruv texnologiyalari. – Toshkent, 2022.
8. Yuldashev J. Ta'limda strategik boshqaruv asoslari. – Toshkent, 2023.